

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY
JĘZYK POLSKI – POZIOM PODSTAWOWY

2

TEST DIAGNOSTYCZNY
WYPRACOWANIE

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

TERMIN: **marzec 2021 r.**

CZAS PRACY: **170 minut** (łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA WYPRACOWANIE: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałeś/otrzymałaś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z wypracowaniem zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wypracowania, który wybierasz do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
9. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
10. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EPOP-P2-**100**-2103

Zadanie 13. (0–50)

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1. Jak wybory człowieka wpływają na jego życie? Rozważ problem, odwołując się do fragmentu *Pana Tadeusza*, całego utworu Adama Mickiewicza oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz

Pomyśl o zemście, to wnet szatan broń podsunie.
Ledwie pomyślał, szatan nasyła Moskali.
Stałem, patrząc; wiesz, jak wasz zamek szturmowali.

Bo fałsz, żebym był w jakiej z Moskałami zмовie.
[...]

Broniliście się, ty wiesz, dzielnie i przytomnie.
Zdziwiłem się; Moskale padali wkoło mnie,
Bydlęta, źle strzelają! – Na widok ich klęski
Złość mię znowu porwała. – Ten Stolnik zwycięski!
I tak-że mu na świecie wszystko się powodzi?
I z tej strasznej napaści z tryumfem wychodzi?
Odjeżdżałem ze wstydem – właśnie był poranek,
Wtem ujrzałem, poznałem: wystąpił na ganek
I brylantową szpinką ku słońcu migotał,
I wąs pokręcał dumnie i wzrok dumny miotał,
I zdało mi się, że mnie szczególnie urągał,
Że mnie poznał i ku mnie rękę tak wyciągał,
Szydząc i grożąc. – Chwytam karabin Moskala;
Ledwie przyłożył, prawie nie mierzył – wypala!
Wiesz!...
[...]

Jest w tym zasługa: nie chcesz zostać winowajcą
Narodowym, choć naród okrzyczy cię zdrajcą!
Zwłaszcza w kim taka, jaka była we mnie duma!

Imię zdrajcy przylgnęło do mnie jako dżuma.
Odwracali ode mnie twarz obywatele,
Uciekali ode mnie dawni przyjaciele [...].

Moskwa mnie uważała gwałtem za stronnika,
Dano Soplicom znaczną część dóbr nieboszczyka,
Targowiczanie potem chcieli mnie zaszczyścić
Urzędem. Gdybym wtenczas chciał się przemoskwicić!

Adam Mickiewicz (1798–1855) – jeden z najwybitniejszych poetów polskich, działacz polityczny, publicysta.

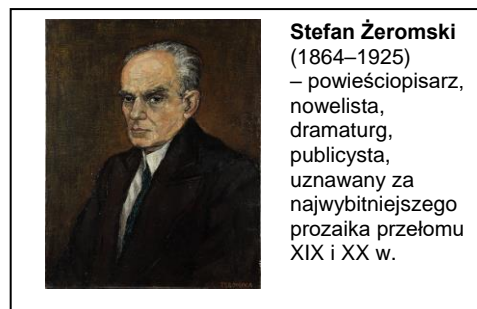
Szatan radził – już byłem możny i bogaty;
Gdybym został Moskalem? Najpierwsze magnaty
Szukałyby mych względów; nawet szlachta braty,
Nawet gmin, który swoim tak łacnie uwłacza,
Tym, którzy Moskwie służą, szczęśliwszym – przebacza!
Wiedziałem to, a przecież – nie mogłem.

Uciekłem z kraju!
Gdziem nie był! com nie cierpiał!

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 2019.

Temat 2. został wydrukowany na kolejnych stronach.

Temat 2. Czy sztuka może przynieść odpowiedzi na pytania o kondycję ludzką? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Ludzi bezdomnych* Stefana Żeromskiego oraz wybranych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Stefan Żeromski
Ludzie bezdomni

- Zna pan *Rybaka* Puvis de Chavannes'a¹? – rzekła panna Podborska.
- *Rybaka*? nie przypominam sobie...
- Taki z pana znawca i paryżanin – drwiła panna Wanda, wydymając wargi ze wzgardą.
- Alboż to ja jestem znawca i paryżanin? Ja jestem pospolity chirurg...

Kiedy to mówił, ukazał mu się obraz, o którym była mowa. Widział go przed rokiem i uderzony niewypowiedzianą siłą tego arcydzieła zachował je w pamięci. Z czasem wszystko, co stanowi samo malowidło, szczególną rozwiewność barw, rysunek figur i pejzażu, prostotę środków i całą jakby fabułę utworu, przywaliły inne rzeczy i zostało tylko czujące wiedzenie o czymś nad wszelki wyraz bolesnym. Wspomnienie owo było jak mętne echo czyjejs krzywdy, jakiejś hańby bezprzykładnej, której nie byliśmy winni, a która przecie zdaje się wołać na nas z ziemi dlatego tylko, że byliśmy jej świadkami. Panna Joanna, która rzuciła pytanie o *Rybaka*, siedziała na końcu ławki za obydwoma panienkami i babcią. Czekając odpowiedzi, wychyliła się trochę i uważnie przyglądała Judymowi. Ten, z konieczności, patrząc w te oczy jasne, prawdziwie jasne, [...] zaczął przypominać sobie nawet barwy, nawet pejzaż. Uniesienie tych oczu zdawało się przytaczać mu obraz, podpowiadać dawno zatarte wrażenie. Tak, pamiętał... Chudy człowiek, a właściwie nie człowiek, lecz antropoid² z przedmieścia wielkiej stolicy, obrosły kłakami, w koszuli, która się na nim ze starości rozlazła, w portkach wiszących na spiczastych kościach bioder, stał znowu przed nim ze swą podrywką³ zanurzoną w wodę. Oczy jego spoczywają niby to na pałakach trzymających siatkę, a jednak widzą każdego człowieka, który przechodzi. Nie szukają współczucia, którego nie ma. Ani się żalą, ani płaczą. „Oto jest pożytek wasz ze wszystkich sił moich, z ducha mojego...” – mówią doły jego oczu zapadłych. Stoi tam ten wyobraziciel kultury świata, przerażający produkt ludzkości. Judym przypomniał sobie nawet uczucie zdumienia, jakie go zdjęło, gdy słyszał i widział wrażenie innych osób przed tym obrazem. Skupiały się tam tłumy wielkich dam, strojnych i pachnących dziewczyc, mężczyzn w „miękkie szaty odzianych”. I tłum ten wzdychał. Łzy ciche płynęły z oczu tych, którzy tam przyszli obarczeni łupami. Posłuszni rozkazowi nieśmiertelnej sztuki przez chwilę czuli, jak żyją i co stwarzają na ziemi.

¹ *Rybak* Puvis de Chavannes'a – obraz malarza francuskiego Pierre'a Puvisa de Chavannes'a.

² Antropoid – małpa człekokształtna.

³ Podrywka – narzędzie do połowu ryb, głównie rzecznych, wykonane z sieci rozpiętej na dwóch skrzyżowanych pałakach, osadzonych ruchomo na długim trzonku.

– Tak – rzekł Judym – prawda, widziałem ten obraz Puvis de Chavannes'a w Galerii Luksemburskiej.

Panna Joanna cofnęła się za ramię pani Niewadzkiej. Doktor ujrzał tylko jej białe czoło otoczone ciemnymi włosami.

– Jak tam panna Netka beczała... Jak beczała!... – szepnęła Judymowi panna Wanda prawie do ucha. – Zresztą my wszystkie... Mnie samej leciały z oczu łzy takie ogromne jak groch z kapustą.

– Ja nie mam zwyczaju... – uśmiechnęła się panna Natalia.

– Nie? – spytał doktor, leniwie mierząc ją wzrokiem.

– Bardzo mi żal było tego człowieka, szczególnie tych jego dzieci, żony... Wszystko to takie chude, jakby wystrugane z patyków, podobne do suchych witek chrustu⁴ na pastwisku...

– mówiła, rumieniając się, a jednocześnie z uśmiechem przymykając oczy.

Stefan Żeromski, *Ludzie bezdomni*, Wrocław 1987.

Temat 3. został wydrukowany na kolejnej stronie.

---

⁴ Chrust – suche gałęzie odłamane od drzewa.

Temat 3. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Bolesław Leśmian
Z lat dziecięcych

Przypominam – wszystkiego przypomnieć nie zdołam:
Trawa... Za trawą – wszechświat... A ja – kogoś wołam.
Podoba mi się własne w powietrzu wołanie –
I pachnie macierzanką – i słońce śpi – w sianie.

A jeszcze? Co mi jeszcze z lat dawnych się marzy?
Ogród, gdzie dużo liści znajomych i twarzy –
Same liście i twarze!... Liściasto i ludno!
Śmiech mój – w końcu alei. Śmiech stłumić tak trudno!
Biegnę, głowę gmatwając w szumach, w podobłoczach!
Oddech nieba mam – w piersi! – Drzew wierzchołki – w oczach!

Kroki moje już dudnią po grobli – nad rzeką.
Słysząc je tak daleko! Tak cudnie daleko!
A teraz – bieg z powrotem do domu – przez trawę –
I po schodach, co lubią biegnących stóp wrzawę...
I pokój, przepełniony wiosną i upałem,
I tym moim po kątach rozwłóczonym ciałem –
Dotyk szyby – ustami... Podróż – w nic, w oszklenie –
I to czujne, bezbrzeżne z całych sił – istnienie!

Bolesław Leśmian (1877–1937) – poeta, prozaik, eseista, krytyk literacki, czołowy przedstawiciel literatury dwudziestolecia międzywojennego.

Bolesław Leśmian, *Z lat dziecięcych*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Wrocław 1983.

WYPRACOWANIE

na temat nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce dla egzaminatora
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Handwriting practice lines on page 7 of 14. The page features 30 horizontal dotted lines for writing on the left side, and a vertical rectangular box on the right side containing 20 horizontal solid lines for additional practice or notes.

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Handwriting practice area with 28 dotted lines on the left and a vertical column of 28 solid lines on the right, enclosed in a rectangular border.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabele wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 - 3 - 6		
	B.	0 - 4 - 8 - 12 - 18		
interpretacja	A.	0 - 3 - 6 - 9		
	B.	0 - 5 - 10 - 15		
	C.	0 - 2 - 4		
	D.	0 - 3 - 6		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 2 - 4		
	G.	0 - 3 - 6		
	H.	0 - 2 - 4		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to

E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.

Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

EGZAMIN MATURALNY
JĘZYK POLSKI – POZIOM PODSTAWOWY

1

TEST DIAGNOSTYCZNY

TERMIN: **marzec 2021 r.**

CZAS PRACY: **170 minut**

(łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST: **20**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testem zawiera 10 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EPOP-P1-**100**-2103

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst do zadań 1.–7.

Walery Pisarek
Sztuka słuchania

Tajemnica skutecznego słuchania polega na tym, by odebrać jak najwięcej tekstów, zachowując krytyczną postawę wobec każdego z nich. Krytyczna postawa wobec cudzego tekstu narzuca przede wszystkim pytanie o jego pochodzenie. Od odpowiedzi na pytanie o źródło informacji – jak wiemy z własnego doświadczenia – zależy w znacznym stopniu nasza późniejsza postawa wobec tekstu, stopień aprobaty wyrażanych w nim opinii i ocena jego wiarygodności.

Selekcja informacji według ich źródła wraz z selekcją opinii według ich zgodności z własną opinią jest najważniejszą i najczęstszą przyczyną samooszukiwania się ludzi. Człowiek ma bowiem skłonność do korzystania z takich źródeł, które dostarczają mu najwięcej wiadomości odpowiadających jego oczekiwaniom i życzeniom, oraz do wysłuchiwania przede wszystkim takich opinii, które odpowiadają jego opiniom. Dla dobrego samopoczucia odrzuca się źródło przynoszące informacje niepomysłne i opinie kłócące się z przyjętym obrazem świata i systemem wartości. Taki jest mechanizm „autoindoktrynacji”.

Idealny słuchacz krytyczny nie ma złudzeń co do absolutnej i wszechstronnej wiarygodności jakiegokolwiek źródła informacji¹. Wprawdzie z własnego doświadczenia wie, że w pewnej dziedzinie źródło A jest bardziej wiarygodne niż źródło B, ale nie wyciąga stąd wniosku, że każda informacja z tej dziedziny pochodząca ze źródła B jest fałszywa, a ze źródła A – zawsze prawdziwa. Odnosi się tylko z większym sceptycyzmem do wiadomości pochodzących ze źródła B (a i to nie wszystkich, ale tylko dotyczących niektórych dziedzin).

Słuchacz krytyczny odróżnia też wiarygodność źródła od jego kompetencji. Co innego bowiem uznać kogoś za specjalistę w jakiejś dziedzinie, co innego zaś ufać mu, że nie chce nas wywieść w pole. Słuchacz krytyczny zdaje sobie też sprawę z tego, że pewne źródła informacji lubi, inne zaś go drażnią. Stara się jednak nie stawiać znaku równości między „ufać” a „lubić”.

Co najważniejsze zaś, słuchacz krytyczny widząc, że większość tekstów w publicznym komunikowaniu bezpośrednio lub pośrednio służy celom perswazyjnym, potrafi ich perswazyjność rozpoznać i z retorycznej łupiny wyłuskać ziarno rzeczowej informacji, a także rozpoznać ich niejawną intencję. Przygotowany więc jest słuchacz krytyczny na to, że fakty przedstawione w większości tekstów zostały przynajmniej w pewnym stopniu stronniczo wyselekcjonowane i najprawdopodobniej jednostronnie zinterpretowane. Uświadamia sobie również to, że ta jednostronność nie zawsze wynika z chęci wprowadzenia odbiorcy w błąd, ale często jest po prostu następstwem jednostronności doświadczeń i wiedzy autora lub roli narzuconej mu przez sytuację.

Jednostronnością doboru faktów i ich interpretacji grzeszy większość tekstów perswazyjnych tak w życiu publicznym, jak i w prywatnym. Można ją dostrzec w sprzecznych relacjach męża i żony z rodzinnej kłótni, w opowieściach kibiców różnych drużyn z tego samego meczu, a także w polemikach i komentarzach publicystycznych. Stosunkowo łatwo ją ujawnić wtedy, kiedy mamy okazję wysłuchać obu stron. Znacznie trudniej – jeśli się ograniczymy do wysłuchania jednej strony. Najtrudniej – jeśli wysłuchamy tylko jednej strony,

i to właśnie tej, z którą się solidaryzujemy. Nie sztuka bowiem dostrzec „tendencyjność” wypowiedzi, która atakuje nasz punkt widzenia.

¹ Przez źródło informacji rozumiem tu zarówno agencję, gazetę, program radiowo-telewizyjny, dziennikarza, prelegenta, dyskutanta, jak i każdego człowieka, który nas o czymś informuje.

Na podstawie: Walery Pisarek, *Sztuka słuchania*, [w:] tegoż, *Słowa między ludźmi*, Warszawa 2004.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Walerego Pisarka. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Skuteczne słuchanie polega na korzystaniu tylko z wiarygodnych źródeł informacji.	P	F
2.	Osoba ciesząca się autorytetem w jakiejś dziedzinie jest obiektywna.	P	F
3.	Konfrontacja wypowiedzi stron pozostających w sporze pozwala rozpoznać jednostronność wypowiedzi.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Walerego Pisarka podaj dwie umiejętności właściwe dla krytycznego słuchacza.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

Z akapitu 2. wypisz użyty przez Walerego Pisarka synonim wyrazu: „autoindoktrynacja” oraz wyjaśnij, na czym polega mechanizm „autoindoktrynacji”.

Synonim: .....

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie tekstu Walerego Pisarka wyjaśnij sens sformułowania: *z retorycznej łupiny wyłuskać ziarno rzeczowej informacji*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

5.1. Wypisz z tekstu przykład czasownika w 1. osobie liczby mnogiej i określ funkcję, jaką w tekście Walerego Pisarka pełnią czasowniki w tej formie gramatycznej.

Przykład czasownika: .....

Funkcja w tekście: .....

.....

5.2. Jaka inna część mowy pełni w tekście Walerego Pisarka tę samą funkcję, co czasowniki w 1. osobie liczby mnogiej? Nazwij ją i wypisz przykład z tekstu.

Nazwa części mowy: .....

Przykład z tekstu: .....

Zadanie 6. (0–3)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

„Tak zginął pan potężny, pobożny i prawy, [...]
ja w krew jego rany
Obmoczyłem mój rapier, Scyzorykiem zwany [...].
Przysięgłem wyszczerbić go na Sopliców karkach [...].
Jeden tylko został,
Który dotąd ode mnie pamiątki nie dostał!
Rodzoniutki braciszek owego węsala
Żyje dotąd i z swoich bogactw się przechwala,
Zamku Horeszków tyka swych kopców krawędzią,
Szanowany w powiecie, ma urząd, jest sędzią!
I pan mu zamek oddasz? [...]”

„O! – krzyknął Hrabia, ręce podnosząc do góry –
Dobre miałem przeczucie, żem lubił te mury!
Choć nie wiedziałem, że w nich taki skarb się mieści,
Tyle scen dramatycznych i tyle powieści! [...]
Czuję, że we mnie mężnych krew Horeszków płynie!
Wiem, co winienem sławie i mojej rodzinie.
Tak! Muszę zerwać wszelkie z Soplicą układy,
Choćby do pistoletów przyszło lub do szpady!
Honor każe”.

6.1. Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

6.2. Rozstrzygnij, czy fakty przedstawione Hrabiemu zostały – zgodnie z założeniami tekstu Walerego Pisarka – *stronniczo wyselekcjonowane i jednostronnie zinterpretowane*. W uzasadnieniu odwołaj się do podanego fragmentu oraz do całego utworu literackiego, z którego pochodzi ten fragment.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu *Sztuka słuchania* Walerego Pisarka, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst do zadań 8.–12.

Sylwia Karpowicz-Słowikowska
Mickiewiczem inspirowanie

Janina Kulczycka-Saloni stwierdziła, że Mickiewicz jest w *Lalce* Prusa „jedynym poetą, który kształtuje życie, oddziałując na nie”. Wpływa na wybory bohaterów, towarzyszy im jako inspiracja, a nawet źródło wiedzy o życiu i miłości. Działo się tak szczególnie w przypadku Wokulskiego, o czym drwiąco wspominał Szuman: „[...] czy to w piwnicy Hopfera, czy to na stepie tak się karmił Aldonami, Grażynami, Marylami¹ i tym podobnymi chimerami², że w pannie Łęckiej widzi bóstwo”. Twórczość poety stanowi duchową Arkadię, do której postacie utworu udają się na emigrację wewnętrzną³. Z dała od kraju Wokulski wzdycha, cytując zniekształcony fragment z wiersza Mickiewicza z 1829 r. pt. *Do H****: „Czasami w tej ucieczce przed samym sobą doganiała mnie noc. [...] A wszystkie szelesty liści, daleki turkot wozów, szmery wód, zlewały się w jeden głos żalony, który mnie pytał: «Przechodniu nasz, oh! Co się z tobą stało?»⁴”. Słowami Mickiewicza bohaterowie *Lalki* określają własne stany emocjonalne – w momencie chwilowego uczuciowego uspokojenia Wokulski cytuje lekko zniekształcone dwie końcowe strofy wiersza miłosnego *Sen* Mickiewicza: „A po dniach wielu czy po latach wielu, kiedy mi każą mogiłę porzucić, wspomnisz o twoim sennym przyjacielu

¹ Aldony, Grażyny, Maryle – postacie kobiece z utworów Adama Mickiewicza: Aldona jest bohaterką *Konrada Wallenroda* (1828); Grażyna jest tytułową bohaterką wcześniejszego poematu (1823); imię Maryla pojawia się w kilku utworach poetyckich poety.

² Chimera – tu: dziwactwo, urojenie, wymysł.

³ Emigracja wewnętrzna – świadome izolowanie się od życia publicznego.

⁴ Jest to zniekształcony fragment z wiersza Adama Mickiewicza pt. *Do H***. Wezwanie do Neapolu (Naśladowanie z Goethego)*.

i spłyniesz z nieba, aby go ocucić... Znowu mnie złożysz na twym łonie białem... Znowu mnie ramię kochane otoczy... Zbudzę się – myśląc, że chwilę zdrzemałem, całując lica, patrząc w twoje oczy”.

Lalka to także utwór o afirmacji pracy. I w tej kwestii doszukiwać się można Mickiewiczowskich wpływów. Mickiewiczowskie i Prusowskie rozumienie pracy łączy w *Lalce* idea solidaryzmu. U jej podłoża leży ewangeliczne umiłowanie ludzkości, z którego wyrastają XIX-wieczne hasła altruizmu społecznego, utylitaryzmu⁵, pragmatyzmu życiowego⁶. „W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele” – głosił Mickiewicz. Podobne hasło powtarza Wokulski, kiedy wędruje po zaułkach Powiśla, kiedy wyciąga rękę do dziewczyny z marginesu – Marii, gdy wspomaga rzemieślnika Węgiełka, daje szansę na lepszy byt braciom Wysockim, kiedy przygląda się Paryżowi, o którym powie: „Praca nad szczęściem we wszystkich kierunkach – ot treść życia paryskiego”.

Na pierwsze miejsce w etyce Mickiewicza i Prusa wysuwa się idea podporządkowania jednostki nakazowi pracy dla ogółu. Tę zasadę potwierdza swoim mrówczym życiem subiekt Rzecki. Ale etos pracy nie jest przypisany tylko reprezentantowi polskiego społeczeństwa. Najlepiej koncepcję pracy organicznej ilustruje w powieści niemiecka rodzina Minclów, której losy doskonale symbolizują Prusowską koncepcję czynu. Pisarz odróżnił pracę od czynu. Ten pierwszy termin oznaczał dla niego pokonywanie oporów oraz zużywanie sił fizycznych i umysłowych w celach utylitarnych. Ale praca samodzielna, wykonywana wyłącznie przez człowieka, będąca źródłem potęgi i dobrobytu narodów, jest właśnie czynem.

W swojej koncepcji czynu nie był Prus pionierem. Miał wielkiego poprzednika w osobie Mickiewicza. Dla pozytywisty stał się Mickiewicz prekursorem pracy organicznej, bo już w swych pismach filomackich⁷ głosił ideały organicznikowskie, nie poprzestał na byciu odrealnionym marzycielem, ale stał się obywatelem-patriotą, który zmierzając do odrodzenia narodu „narażonego na podłość” (określenie Prusa), obmyślił plan i cały system działania.

Na podstawie: Sylwia Karpowicz-Słowikowska, „*To oni są winni twoim, moim i naszym nieszczęściom*”. Mickiewicz w „*Lalce*” Prusa, [w:] Adam Mickiewicz w kontekstach kulturowych dawnych i współczesnych, red. Irena Jokiel, Małgorzata Burzka-Janik, Opole 2012.

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej sformułuj dwa argumenty potwierdzające tezę o wpływie dorobku artystycznego Adama Mickiewicza na twórczość autora *Lalki*.

Argument 1.: .....

.....

Argument 2.: .....

.....

⁵ Utylitaryzm – zapoczątkowana w XVIII w. doktryna filozoficzno-moralna, w myśl której o moralnej wartości działania przesądza jego użyteczność.

⁶ Pragmatyzm życiowy – postawa polegająca na realistycznej ocenie rzeczywistości i podejmowaniu jedynie takich działań, które gwarantują skuteczność.

⁷ Pisma filomackie – pisma Adama Mickiewicza dotyczące Towarzystwa Filomatów, czyli tajnego stowarzyszenia młodzieży wileńskiej, działającego w latach 1817–1823.

Zadanie 9. (0–1)

Z podanych pytań A–E wybierz te, na które odpowiedzi zawarto we wskazanych akapitach tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej, i wpisz do tabeli oznaczenia literowe tych pytań. Każdemu akapitowi przyporządkuj jedno pytanie.

- A. Jak przejawia się w *Lalce* Prusowska koncepcja czynu?
- B. Jakimi metodami Wokulski pomagał ubogim ludziom?
- C. Jak poezja Mickiewicza wpłynęła na miłość Wokulskiego?
- D. Dlaczego Wokulski pomagał ludziom będącym w potrzebie?
- E. Dlaczego Mickiewicza można uznać za prekursora pracy organicznej?

Akapit	Pytanie
1.	
2.	
3.	

Zadanie 10. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Prusowskie przekonanie o wartości pracy potwierdza w <i>Lalce</i> postawa Ignacego Rzeckiego wobec obowiązków służbowych.	P	F
2.	Koncepcja czynu według Bolesława Prusa oznacza wykonywanie pracy ukierunkowanej na rozwój i bogacenie się jednostki.	P	F
3.	Bolesław Prus w odróżnieniu od Adama Mickiewicza pochwalał działanie na korzyść innych ludzi.	P	F

Zadanie 11. (0–1)

Poniżej podano cytaty z tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej. Które z nich – zgodnie z całym tym tekstem – stanowią potwierdzenie, że idea solidaryzmu ma znaczenie w Mickiewiczowskim i Prusowskim rozumieniu pracy? Zaznacz właściwe odpowiedzi.

- A. *Pisarz odróżnił pracę od czynu.*
- B. *„Lalka” to także utwór o afirmacji pracy.*
- C. *W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele.*
- D. *W swojej koncepcji czynu nie był Prus pionierem.*
- E. *Praca nad szczęściem we wszystkich kierunkach.*

Zadanie 12. (0–2)

Wyjaśnij, na czym polega *emigracja wewnętrzna* Stanisława Wokulskiego, a na czym – Ignacego Rzeckiego. Odpowiedź zilustruj przykładami z *Lalki* Bolesława Prusa.

Emigracja wewnętrzna Stanisława Wokulskiego:

.....

.....

.....

Emigracja wewnętrzna Ignacego Rzeckiego:

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)